

Įvaikis kaip dovana...

Santuokos ir šeimos studijų centro bendradarbė Birutė Obelenienė „Marijos radijo“ laidoje „Gyvybės medis“ tąkart kalbino mamas Zitą ir Irmą bei šios vyrą Mindaugą, taip pat Vaikų gerovės centro „Pastogė“ Įvaikinimo tarnybos vedėją Kristiną Radvilienę.

Sakysite, ką dar naujo šeimos gali papasakoti apie save? Tokių atsivėrimų apstu žurnalų puslapiuose – apie tarpusavio santykius, gal dar apie „madingąją“ neištikimybę, nesusikalbėjimą su atžalomis paaugliais, nes problemų, panašių ir labai savitų, šeimose taip pat netrūksta. Kodėl norime Jums, mielieji skaitytojai, pasiūlyti dar vieną? Ji labai subtili, apipinta garsiai neaptarinėjama, mitais, tačiau neretai sutuoktinių skaudžiai išgyvenama – dažniausiai tylomis, slepiant nuo aplinkinių.

Po laidos supratome, jog turime parašyti apie tuos drąsius žmones, kurie savo problemai spręsti nepasirinko dirbtinio apvaisinimo panacėjos – „auksinių vaikų“, bet priglaudė nelaimingiausius ir patys tapo... laimingi.

Kelyje į susitaikymą

Zita: Nesusilaukėme vaikelio dvylika metų. Per visą šį ilgą laiką nerimas dėl to nuolat graužė iš vidaus. Tai ir buvo pati skaudžiausia patirtis, nes pasakyti sau, o juolab kitiems, kad esi kitoks, negali tikėtis vaikų, itin sunku. Kita vertus, savo nevaisingumo nevaadinome skriauda, priėmėme padėtį tokią, kokia susiklostė. Galutinai supratus ir, svarbiausia, susitaikius su mintimi, kad neturėsime savo biologinio vaiko, žvilgsnis nukrypo į nelaiminguosius, kurie gyvena be mamų ir tėčių. Širdyje visada puoselėjau svajonę – kažkaip jaučiau, kad vis tiek turėsiu dukrą. Mintis įvaikinti mergytę gimė pokalbiuose su vyru. Ir šią dieną jinau auga pas mus, jai dabar šešeri.

Irma: Prie susitaikymo su bevaikyste taip pat ilgai artėjome, nes kiekvienam žmogui natūralu norėti kūdikio, kad jame paliktum dalelę savęs. Ir Dievas yra prisakęs eiti į pasaulį ir daugintis... Buvo skaudu vis aiškiau suvokti, jog mus tokia laimė aplenkė. Nuotaika suburdavo, pamačius besilaukiančią mamą, mažus vaikus – suprasdavau, kad tai skirta ne man. Ilgai bandė tylėti, pamažu, nors iš pradžių ir sunkiai, išsikalbėjome su vyru. Priėjome išvadą, kad esame nelaimingesni netgi už tuos žmones, kuriems dėl ligos ar kitų nelaimių teko palaidoti savo vaikus: juk mes nė neturėjome galimybės išgyventi jausmo, ką reiškia jų turėti!.. Nusprendėme mintyse palaidoti šiuos mūsų negimusius vaikus ir juos apraudoję eiti toliau. Tai ir buvo susitaikymas. Šis metas mudviem su vyru buvo sunkiausias, tačiau laikėmės kartu, ranka rankon. Kai savo nelaimę priėmėm kaip dovaną, ji subrandino kiekvieną iš mūsų kaip asmenį ir šeimą kaip vienetą.

Mindaugas: Aš ir šiandien nesu tikras, ar galutinai susitaikiau. Atėjau prie susitaikymo ribos, tačiau pasą-

monėje vis laikiu. Nors žinau, kad kitaip nebus, kirba mintis – o gal...

Irma: Kelyje į susitaikymą neturėjome jokių tarpininkų ar patarėjų. Ir dabar nežinotume, į ką galėtumėte kreiptis patiriantys panašių problemų. Patys daug skaitėme, ypač Šventąjį Raštą, domėjomės ir... kalbėdavomės. Mums, moterims, lengviau, nes daugiau šnekame, o vyrai savyje viską užgniaužia. Aš kalbėjau su mama, seserimis. Pokalbius su vyru dažniausiai pradėdavau pati, ir jie dažniausiai nebūdavo malonūs, geri pasisėdėjimai, tačiau labai prasmingi laipteliai susitaikymo link, kylant iš duobės į viršų. Maždaug po ketverių metų savo bevaikystę jau pajėgėme priimti kaip dovaną, o ne kaip skriaudą. Pripažinę nevaisingumo faktą, atradome ir naujų savo gyvenimo galimybių – karjeros, gerų darbų (galėjome padėti mažam berniukui, kurį įsivaikinome). Mes galėjome rinktis tai, apie ką kitu atveju gal nebūtume net pagalvoję.

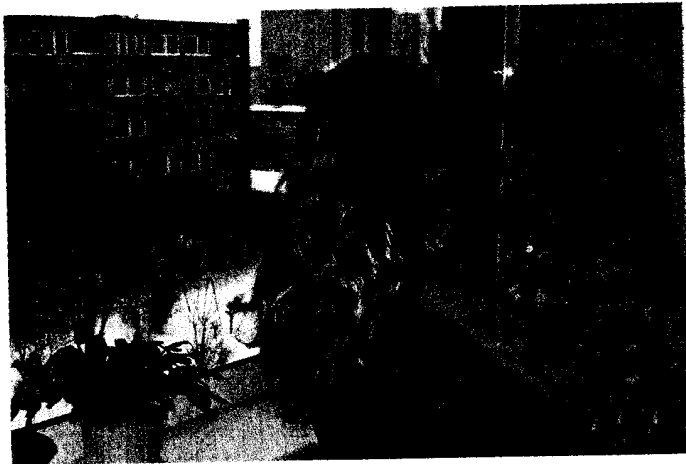
Skaudinantis aplinkinių požiūris

Zita: Aplinkinių reakcija į mūsų problemą buvo skaudi. Spaudė giminės – ko taip ilgai gyvenate be vaikų? Atrasdavom šimtus gudrybių tiesai dangstyti: ai, vėliau, nes dabar trūksta pinigų, dar neįsigijom buto, labai stinga laiko. O laikas lėkė labai greitai ir nesijautėm ramūs. Kiti mums papriekaištaudavo, šalimais neturėjom atjausti ir palaikyti gebančio žmogaus, patys ketverius metus slaugėme onkologinį ligonį. Išorės spaudimą sunkiai išgyvenome ir tada, kai mudu širdyje jau buvome susitaikę su savo skauduliu (nors vyras tai giliau slėpė). Ir jei šeimoje, dviese, šią problemą neretai galima kažkaip išspręsti, tai pakeisti sustabarėjusį vi-

Už gyvenimą ir gyvybę

suomenės požiūrį labai sudėtinga. Tik įsivaikinę dukrą pasakėme aplinkiniams.

Irma: Skaudina ir nemažos žmonių grupės nuostata, neva vaikų negali susilaukti todėl, kad esi kažką bloga padaręs, kažkuo prasikaltęs. Ši nuomonė tik dar labiau apkartina bevaikių šeimų gyvenimą. Net pažįstami ka-

talikai į mus šiek tiek paskersakiuodavo – gal vis dėlto kažkaip nusidėjote... Visuomenė apskritai neturėtų svarstyti nevaisingumo priežasčių, nes šiandien jų gali būti labai daug ir visai nepriklausančių nuo dorovės ar kažkokių poelgių. Nustatyta, kad 50 proc. žmonių nevaisingumas nėra nulemtas amoralių veiksmų. O kai pripažinome savo problemos faktą ir pasiėmėme įsūnį, susilaukėme jau kitokių nuomonių – kad ir madingai, ir pilietiškai, ir labai moraliai pasielgėm...

Pasirinko nelaimingiausios

Zita: Mūsų būsimąją dukrą pirmasis pamatė vyras, darbo reikalais atsitiktinai lankęsis kūdikių namuose. Įsidėmėjo vieną miegančią mergaitę, kurią vėliau apibūdino man, jog buvo „susiraukusi kaip tu“. Paskui abudu ten nuvažiavome. Daugiau nieko neprisimenu – tik to vaiko akis. Kūdikių namuose kilo kaltės jausmas, jog negali visų priglausti, apkabinti... Ir kažin kas padarė daugiau gero – mes dukrai ar dukra mums?.. Be jos būtume gyvenę sau, tūnoję prie televizoriaus, gal retkarčiais pakeliavę ir beprasmiškai egzistavę. Atsiradus dukrai, mūsų gyvenimas, šeima, buvimas drauge tapo prasmingas.

Irma: Į įvaikinimo procesą „įkritome“ labai netyčia. Kadangi visuomenėje sklando mitas, jog jis labai ilgai tęsiasi, pradėjome iš anksto. Baigėme kursus, buvome įrašyti į eilę ir neturėjome kur trauktis. Prieš tai su vyru dar aptarėme mudviejų finansinę bei asmeninę situaciją ir klausėme savęs, ar galim padaryti dovaną sau ir kitam. Nusprendėme, jog tokią galimybę turime. Atėję į kūdikių namus įsidėmėjome gražų miegantį berniuką. Grįžę svarstėm, ar ten dar važiuosim, nes nesi-jautėm tikri. Tačiau mintis apie tą kūdikelį neapleido

ir kitą dieną. Supratome: jei nenuvažiuosime, tai gailėsime, o jei nuvažiuosime, tai pasiimsim jį visam laikui. Pabendravus su šiuo vaikelio (jei galima tai pavadinti bendravimu, nes mažyliui tebuvo du mėnesiai), kai jis mums nusišypsojo, tapo aišku, kad ir mes galim jam kažką duoti, ir jis mums. Pijus į mūsų šeimą atėjo labai mažas – trijų mėnesių.

Mindaugas: Ėjom, rinkomės tą vaikelį, pragmatiškai tikėdamiesi, kad bus sveikas, bent jau tuo metu. Kai pasiėmėm Pijų, praturtėjome visais atžvilgiais – ir dvasiškai, ir fiziškai. Išsivadavom iš ilgai slėgusios situacijos, kai jautėmės nevisaverčiai, kai ne per geriausiai sekėsi darbai ir mokslai.

Dirbtinis apvaisinimas – nepriimtinas

Irma: Neturėjome galimybės pasirinkti apvaisinimo *in vivo*, kuris būtų priimtinas mūsų moralės nuostatoms (Bažnyčios nuomone, tai leistinas būdas, kada apvaisinimas įvyksta moters kūne, skirtingai nuo *in vitro*, dar vadinamo apvaisinimu mėgintuvėlyje; *red. past.*). Mums siūlė ir dirbtinių būdų. Tačiau būdama medikė gerai išmanau tas procedūras ir galimas komplikacijas, žinojau ir apie įmanomus šių „auksinių vaikų“ apsigimimus. Supratau, kad žūtbūtinis genetiškai savo vaiko siekimas tėra tik užgaida, o ne natūralus noras. Juolab kad ir savas vaikas gali gimti ne toks, kokio tikiesi.

Zita: Mes neturėjome dirbtinio apvaisinimo minties ir jos šeimoje net nesvarstėme, nes mums ji nepriimtina dėl nenatūralumo. Jei neduota, tai neduota, o save galim realizuoti ir kitaip. Svarbu, kaip patys susitarkome su tuo, jog negalime turėti savo vaikų, ir kokią išeitį pasirenkame – pavyzdžiui, pasidalyti meile su tuo, kuriam jos labai reikia... Viename Holivudo filme išgirdau, kad vaikai niekada neužauga tokie, kaip mes norime, bet vis tiek jie užauga geresni su mūsų meile, nei būtų užaugę be jos.

Mindaugas: Suprantamas tėvų troškimas susilaukti savo vaikų, tačiau nenoras padėti kitam, suteikti meilę apleistam vaikelio – tai jau nusikaltimas (*tokia buvo Mindaugo reakcija į laidos vedėjos komentarą apie vieną Nevaisingų šeimų asociacijos dokumentą, skelbiantį, jog teisė turėti savo vaikų yra nekvestionuojama ir net nemoralu esą siūlyti įvaikinti*).

Irma: Nemažai gydytojų, su kuriais teko susidurti, pritarė įvaikinimui (žinoma, ne tie, kurie finansiškai suinteresuoti siūlyti dirbtinį apvaisinimą). Reikia kuo daugiau medikų, kurie galėtų tai apsvarstyti su savo pacientais. Įvaikinimo idėja turi sklaidyti visuomenėje, turi tapti priimtina visiems ar bent daugeliui, ir tik tada ji galės subręsti atskiro žmogaus širdyje. Mintis įsūnyti ar įdukrinti svetimą vaikutį būtų kilni alternatyva sunkiam ir neretai beprasmiškam dirbtinio apvaisinimo keliui.

Ar tikrai sudėtinga įvaikinti?

Kristina: Kad įvaikinimo procedūra ilga ir sudėtinga, tėra mitas. Mūsų tarnyba labai laukia norinčių taip pasielgti šeimų, nes jos – tikras išsigelbėjimas ir viltis kitų paliktiems vaikeliams. Trijų–šešių mėnesių laikotarpiu rengiam kursų, mokome, tvarkome dokumentus ir, jei viskas gerai, pasiūlome žengti galutinį žingsnį. Deja, Lietuvoje atliktas tyrimas parodė, jog įvaikis priimtinas tik 13 proc. nevaisingų sutuoktinių. Visi kiti linkę gyventi be vaikų. Reikia daugiau ir garsiau apie tai kalbėti, nes žmonės abejoja, dažniausiai svarsto vieni, savo namuose. Pasinaudosiu proga pasakyti, kad daug dvejonių jiems padės išsklaidyti ir nuodugnios informacijos suteiks jų gyvenamojoje vietovėje veikianti Vaiko teisių apsaugos tarnybos (jei tokios nėra, tai vietinės savivaldybės socialinis darbuotojas) ir mūsiškio Vaikų gerovės centro „Pastogė“ įvaikinimo tarnyba, įsikūrusi P. Plechavičiaus g. 21, LT-49260 Kaunas, tel. (8-37) 31 09 50.

Iš tiesų pasitaiko, kad auginantieji įdukrą ar įsūnį vėliau susilaukia savų vaikų – kai baigiasi stresas, įtampa, atlėgsta skausmas. Būtina kalbėtis su nevaisingomis

vedusiųjų poromis, kad jos neužsidarytų liūdesio ir graužaties kalėjime, parodyti kelią, teikti psichologinę pagalbą. Ši pagalba nelengva – esam bandę organizuoti nevaisingų šeimų susitikimą, platinom lankstinukus. Kvietėm daug, o atėjo... vienas žmogus, nors plačiai reklamavome. Ateiti reikštų pripažinti savo problemą, o tai žmonėms yra per sunku.

Į mus dažniausiai kreipiasi tie sutuoktiniai, kurie ilgą laiką gydėsi nuo nevaisingumo. Sukrėtė vienos moters, galiausiai apsisprendusios paimti augintinį, pasakojimas. Po šešių nesėkmingų dirbtinio apvaisinimo procedūrų smarkiai pašlijo tiek fizinė, tiek dvasinė jos sveikata. Moteris skundėsi, jog niekas jos neperspėjo apie galimus bausius šių invazijų padarinius. Apgailestavo, kad ryžosi joms dėl savo vyro, kuris nenorėjo įvaikio.

Irma: Priglobti svetimą vaiką reikia drąsos – juk nežinai nei jo praeities, nei ligų, nei genetikos. Laimi tik drąsūs. Džiaugiamės, kad ryžomės, nes atsiradus sūnui mūsų šeima tapo turtingesnė visais atžvilgiais. Džiaugiamės, kad nepristigome drąsos šią dovaną priimti.

Spaudai parengė Dalė GUDŽINSKIENĖ